

Nr 10.

Ankom till riksdagens kansli den 23 mars 1922 kl. 2 e. m.

Första kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande nr 10, i anledning av väckt motion angående utredning i fråga om skyldighet för statstjänstemän att vid tjänstledighet på grund av läkarintyg avstå löneförmåner m. m.

I en inom första kammaren väckt och till första kammarens första tillfälliga utskott för behandling hänvisad motion, nr 6, har herr *Edward Larson* hemställt, att lönevillkoren för statstjänstemännen måtte så ändras, att där en tjänsteman, som begärt och erhållit tjänstledighet på läkarintyg, men likväl visar sig utföra privat arbete i avsevärd omfattning utom tjänsten, måtte av den myndighet, som äger bestämma om ledigheten, förpliktas antingen återgå i tjänst eller att trots det utav honom i dylikt fall åberopade sjukbetyg avstå alla med tjänsten förenade löneförmåner.

I avseende å motiveringen får utskottet hänvisa till motionen.

Utskottet anser sig böra till en början lämna en kortfattad redogörelse för de bestämmelser, som för närvarande gälla i de hänseenden, som i motionen beröras.

Utskottet.

Enligt avlöningsreglemente för befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk tillhörande den civila statsförvaltningen den 22 juni 1921 (Svensk författningssamling nr 451) — vilket såsom nedan närmare omförmäles ej är tillämpligt å flertalet av statens affärsdrivande verk — äger tjänsteman uppbära oavkortad lön jämte, i förekommande fall, kallortstillägg, därest han av behörigen styrkt sjukdom hindras att tjänstgöra, under så lång tid av ett och samma kalenderår, att ledigheten för sjukdom tillika med semester eller därmed jämförlig ledighet icke överstiger 45 dagar, men skall, så framt ej Kungl. Maj:t för särskilt fall finner skäl annorlunda medgiva, för tid därutöver å lönen vidkännas tjänstledighetsavdrag med för särskilda löneklasser växlande belopp. För exempelvis tjänstemän i 13 lönegraden (notarier m. fl.) utgör nämnda avdrag lägst 3 kronor 75 öre, högst 5 kronor för dag, för tjänstemän i 15 lönegraden (sekreterare i de centrala ämbetsverken m. fl.) lägst 5 kronor, högst 6 kronor 50 öre för dag och för tjänstemän i 20 lönegraden (byråchefer i de centrala ämbetsverken m. fl.) lägst 8 kronor, högst 9 kronor 50 öre för dag.

Har tjänsteman skadats till följd av olycksfall i tjänsten och därigenom blivit hindrad att tjänstgöra å egen eller annan befattning, skall han, om olycksfallet medfört sjukdom, åtnjuta oavkortad lön jämte, i förekommande fall, kallortstillägg, så länge sjukdomen varar, samt om olycksfallet efter upphörande av därav förorsakad sjukdom medfört under längre eller kortare tid bestående förlust av arbetsförmågan, under tiden likaledes åtnjuta oavkortad lön jämte, i förekommande fall, kallortstillägg, dock högst intill dess 6 månader förflutit från dagen för olycksfallet, men skall tjänstemannen för tid därutöver av sin lön avstå ett belopp, motsvarande ovan omförmälda tjänstledighetsavdrag, så framt ej i vederbörlig ordning medges, att sådant avdrag icke skall äga rum eller skall ske med visst lägre belopp.

Enligt bestämmelse den 31 december 1921 med tilläggsbestämmelser till ovannämnda avlöningsreglemente den 22 juni 1921 skall tjänsteman vid sådan ledighet för vårdande av svag hälsa, som äger rum i omedelbart sammanhang med föregående tjänstledighet på grund av sjukdom och av vederbörande läkare förklaras erforderlig för återvinnande av full tjänsteduglighet efter samma sjukdom, dock högst för en månad, i löneavseende för sådan tid avstå ett belopp

motsvarande meranämnda tjänstledighetsavdrag. Vid ledighet för svag hälsas vårdande under andra omständigheter eller under längre tid än en månad, då behovet därav är vederbörligen styrkt, skall tjänsteman vidkännas minskning av sin avlöning med växlande belopp alltefter den löneklass, i vilken tjänstemannen åtnjuter lön. För exempelvis ovan nämnda grupper av tjänstemän (notarier, sekreterare och byråchefer) utgör avdraget i dessa fall respektive lägst 6 kronor 30 öre högst 8 kronor, lägst 8 kronor högst 10 kronor 10 öre, samt lägst 12 kronor 20 öre högst 14 kronor 30 öre.

Befattningshavare, som är stationerad vid sådan avdelning av verk eller vid sådan anstalt, där läkare finnes anställd för befattningshavares sjukvård, eller under tjänsteutövning vid verket uppehåller sig vid sådan avdelning eller anstalt, skall, om han önskar begagna sig av den honom i vissa fall medgivna rätten att på verkets bekostnad erhålla läkarvård och läkemedel, vara skyldig att i regel anlita verksläkaren. Läkrintyg, som av befattningshavare åberopas för erhållande av tjänstledighet, skall vara utfärdat av verksläkaren, därest sådan finnes anställd.

Såsom ovan nämnts ha berörda författningar icke avseende å flertalet av statens affärsdrivande verk, nämligen postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk. För dessa hava emellertid föreskrifter i allt väsentligt överensstämmande med de nyss återgivna utfärdats genom avlöningsreglemente av den 19 juni 1919 (nr 343) och tilläggsbestämmelser härtill av den 30 juni 1920 (nr 529). Vid dessa verk finnas särskilda verksläkare, till vilka samtliga vid verket anställda hava att vända sig för erhållande av uti ifrågavarande hänseende erforderliga intyg.

För landsstaten gälla uti förevarande hänseende föreskrifter i kungörelse den 14 juni 1917 (nr 472), varigenom stadgas, att den, som av sjukdom hindras att uppehålla sin befattning, äger uppbära hela lönen jämte ortstillägg, där sådant förekommer, men att den, som undfår ledighet för svag hälsas vårdande, kan förpliktigas att under ledigheten frånträda även annan avlöningsförmån än tjänstgöringspenningar, i den mån sådant för befattningens uppehållande erfordras eller eljest provas skäligt.

I kungörelse den 22 juli 1918 (nr 660) återfinnas de för lärarpersonalen vid de allmänna läroverken i förevarande hänseende gällande bestämmelser. I nämnda kungörelse stadgas, att tjänstgörings-

penningar få uppbäras endast för den tid, befattningshavare verkligen tjänstgjort, samt att, därest annan befattningshavare än övningslärare av sjukdom hindras att uppehålla sin befattning, befattningshavaren äger uppbära hela lönen, men att, därest han eljest undfår ledighet såsom för svag hälsas vårdande, han kan förpliktas att under ledigheten utöver sina tjänstgöringspenningar avstå så mycket av lönen, som för befattningens uppehållande erfordras eller eljest provas skäligt. Övningslärare, som är tjänstledig på grund av sjukdom, äger åtnjuta $\frac{3}{4}$ av vad han skulle uppbära, därest han själv bestrede sin tjänst. Övningslärare, som undfår tjänstledighet för svag hälsas vårdande, kan förpliktas att under ledigheten av honom eljest tillkommande avlöning avstå så mycket, som för befattningens uppehållande erfordras eller eljest provas skäligt.

I huvudsak enahanda bestämmelser gälla lärarpersonalen vid högre lärarinneseminariet och folkskoleseminarierna (kungörelser den 22 juni 1918 nr 661 och 662) ävensom för de tekniska läroverkens lärare (kungörelse den 22 juni 1918 nr 663 m. fl. förf.).

Det torde i detta sammanhang böra nämnas, att enligt lagen angående civila tjänstinnehavares rätt till pension den 11 oktober 1917 (nr 85) tjänstinnehavare är skyldig att från tjänsten avgå även före uppnåendet av pensionsålder, där han, efter att fem på varandra följande år i följd av sjukdom, vanförhet eller lyte varit ur stånd att tjänstgöra, befinnes vara för framtiden till tjänstgöring oförmögen. Samma skyldighet inträder även för tjänstinnehavare, som träffats av olycksfall i tjänsten, där olycksfallet befinnes för framtiden medföra oförmåga till tjänstgöring. Vidare stadgas i nämnda lag, att därest tjänstinnehavare befinnes vara av sjukdom eller minskad arbetsförmåga urståndsatt att på ett tillfredsställande sätt fullgöra sina tjänståligganden, och han tillika antingen, där hel pension inträder vid 62 år, uppnått en levnadsålder av minst 60 år eller ock, där fråga är om tjänstinnehavare vid den lokala skogsförvaltningen eller betjänat vid tullverkets lokalförvaltning, uppnått en levnadsålder av minst 63 år, Konungen äger, på därom av vederbörande myndighet gjord framställning, förklara sådan tjänstinnehavare skyldig att avgå från tjänsten.

Till sjukledig folkskollärare utgår den kontanta lönen enligt följande, i kungörelse den 16 september 1918 (nr 760) meddelade bestämmelser: Om lärare erhållit tjänstledighet på grund av styrkt

sjukdom, äger han åtnjuta samtliga honom eljest tillkommande kontanta avlöningsförmåner med avdrag av ett belopp motsvarande $\frac{1}{3}$ av den för honom i sagda kungörelse stadgade kontanta begynnelseavlöningen (2,100 kronor för manlig och 1,900 kronor för kvinnlig lärare). Om lärare erhållit tjänstledighet för exempelvis hälsans vårdande, äger han rätt att åtnjuta de honom eljest tillkommande kontanta avlöningsförmånerna med avdrag av ett belopp motsvarande den i kungörelsen stadgade kontanta avlöningen för kvinnlig vikarie å tjänsten (1,500 kronor).

Enligt motionärens förmenande äro de i nämnda avlöningsreglementen meddelade bestämmelserna angående rätt till tjänstledighet icke i allo tillfredsställande. I sådant hänseende påpekar han, att, på sätt förekommande fall giva vid handen, möjlighet finnes för tjänsteman att erhålla tjänstledighet på grund av sjukbetyg, oaktat han är i stånd att utföra privat arbete i en omfattning, som bereder honom full sysselsättning och betydande inkomst. Genom motionen avser motionären att vinna rättelse i det missförhållandet omnämnda, att vederbörande kan få uppbära arvode för tjänst, som han undandrager sig att utföra, samt att den i hans ställe tjänstförrättande nödgas arbeta för mindre avlöning än den, som är avsedd för tjänsten, och tillika hindras i sin befordran.

Om än enstaka sådana fall, som motionären avser, kunna påvisas inom statsförvaltningen med dess stora antal ämbets- och tjänstemän, synes dock icke med anledning därav några ändringar av eller tillägg till de uti ifrågavarande hänseenden gällande bestämmelser vara av behovet påkallade. Redan i deras nuvarande avfattning torde nämligen de bestämmelser, för vilka ovan redogjorts, om de tillämpas med erforderlig noggrannhet, jämte vederbörandes allmänna disciplinära myndighet erbjuda tillräckliga medel till förekommande i möjligaste mån av sådana missbruk, som av motionären påtalas, och det måste förutsättas, att myndigheterna låta sig angeläget vara att övervaka efterlevnaden av gällande föreskrifter samt icke underlåta att, där missbruk kunna påvisas, vidtaga erforderliga åtgärder till förhindrande av deras fortvaro eller upprepande.

Det får emellertid icke förbises, att avgörandet av ärenden utav ifrågavarande slag enligt sakens egen natur stundom måste erbjuda stora svårigheter. Även med de bäst avvägda reglementariska be-

stämmelser, vilka dock alltid måste inrymma en viss grad av handlingsfrihet för den bestämmande myndigheten, och med den största omsorg vid tillämpningen kan förty möjligheten av misstag och missbruk aldrig vara helt utesluten.

I stort sett torde dock enligt utskottets uppfattning förhållandena uti ifrågavarande hänseende inom vår statsförvaltning icke giva anledning till befogade anmärkningar.

Med åberopande av vad utskottet sålunda anført får utskottet hemställa,

att förevarande motion icke måtte till någon första kammarens åtgärd föranleda.

Stockholm den 22 mars 1922.

På utskottets vägnar:

TH. BORELL.

Närvarande vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet: herrar *Borell, Pauli, Johansson* i Östersund, *Strutz, Andersson* i Myggenäs, *Vrang* och *Lindstrand*.
